

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ОДЕСЬКА ЮРИДИЧНА АКАДЕМІЯ»**

КАФЕДРА МІЖНАРОДНОГО ТА ЄВРОПЕЙСЬКОГО ПРАВА

МІЖНАРОДНИЙ КРУГЛИЙ СТІЛ

**«ВСТУП УКРАЇНИ, РЕСПУБЛІКИ МОЛДОВА ТА ГРУЗІЇ ДО
ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ:
СУЧАСНІ ВИКЛИКИ»**

**Збірник матеріалів Міжнародного круглого столу
(м. Одеса, 5 березня 2024)**

2024

УДК 341.174 (477+478+479.22)(049.2)

Друкується за наказом виконуючого обов'язки ректора Національного університету «Одеська юридична академія» М. Р. Аракеляна (наказ № 503-44 від 04 березня 2024 року).

Відповідальний редактор – президент Національного університету «Одеська юридична академія», академік НАПрН України, академік НАПН України, доктор юридичних наук, професор, Заслужений юрист України **Ківалов С. В.**

Заступник відповідального редактора – проректор з наукової роботи Національного університету «Одеська юридична академія», доктор юридичних наук, професор, Заслужений юрист України **Аракелян М.Р.**

Укладачі:

Бехруз Хашматулла Набієвич – завідувач кафедри міжнародного та європейського права НУ «ОЮА», доктор юридичних наук, професор.

Фасій Богдан Володимирович – декан факультету судового та міжнародного права НУ «ОЮА», кандидат юридичних наук, доцент.

Дронов Владислав Юрійович – доцент кафедри міжнародного та європейського права НУ «ОЮА», кандидат юридичних наук.

Гриб Анна Миколаївна – доцентка кафедри міжнародного та європейського права НУ «ОЮА», кандидатка юридичних наук.

Жакун Маргарита Юріївна – аспірантка кафедри міжнародного та європейського права НУ «ОЮА».

Матеріали видано в авторській редакції. Повну відповідальність за достовірність та якість поданого матеріалу несуть учасники конференції.

Адреса редколегії:

Національний університет «Одеська юридична академія», кафедра міжнародного та європейського права, місто Одеса, 65009, Фонтанська дорога, 23.

Тел. +38 (048) 719 86 85

Вступ України, Республіки Молдова та Грузії до Європейського Союзу: сучасні виклики. *Міжнародний круглий стіл. 05 березня 2024 року, м. Одеса: збірник матеріалів конференції. Одеса. 2023. 130 с.*

© НУ «Одеська юридична академія»

Акіменко Юлія

Приєднання України до процесу уніфікації актів міжнародного приватного права ЄС.....60

Белогубова Оксана

Зовнішньополітичне співробітництво України як кандидата на вступ у ЄС та Frontex.....64

Владишевська Вікторія

Проблеми вступу України до Європейського Союзу: економічні виклики.....67

Цибульська Ольга

Щодо питання діджиталізації адвокатської діяльності в Україні в умовах євроінтеграції.....69

Чурилова Тетяна, Голоха Аріна

До питання правової регламентації екоциду на міжнародному рівні.....73

Гребенюк Дмитро

Інституційний механізм ЄС в процесі регулювання міграційної кризи.....77

Димов Кирило, Грушко Мальвіна

До питання реформування національних законодавств України та Республіки Молдова у сфері міграції в контексті європейської інтеграції.....81

Чернявський Марк

Інтеграція України та східних сусідів у Європейський Союз як запорука миру та стабільності держав.....85

Марченко Дмитро

Нові виклики та перспективи вступу України, Республіки Молдова та Грузії до Європейського Союзу.....88

Жакун Маргарита

Вплив євроінтеграційних процесів на динаміку воєнної дипломатії України: аналіз, перспективи та виклики.....91

Левченко Ігор

Становлення міжнародно-правового співробітництва в питаннях реадмісії в Європейському Союзі: від виникнення ідеї до документального оформлення.....95

Бугаєць Альона

Договори в системі джерел права Європейського Союзу.....99

Редченко Ярослав

Проблематика правового регулювання ринків цифрових валют в Європейському Союзі.....102

Фасій Анастасія

Право на психічне здоров'я: щодо визначення поняття відповідно до міжнародно-правового регулювання.....106

ГРЕБЕНЮК ДМИТРО

*Національний університет «Одеська юридична академія»
асистент кафедри міжнародного та європейського права*

**ІНСТИТУЦІЙНИЙ МЕХАНІЗМ ЄС В ПРОЦЕСІ РЕГУЛЮВАННЯ
МІГРАЦІЙНОЇ КРИЗИ**

Європейський Союз (ЄС) – це *sui generis*, який відзначається своєю історичною значимістю та складністю структури. Він представляє собою не лише політичний та економічний союз, але й символізує спільні цінності, які об'єднують європейський континент. Заснований на ідеях миру, свободи, демократії, правової держави та поваги до прав людини, ЄС став силою, що сприяє стабільності та процвітання у Європі та в світі. Інституційний механізм ЄС є так само складним та унікальним, тому дослідження у сфері міграції стає однією з ключових тем, яка не тільки привертає увагу вчених та дослідників, а й є актуальною для широкого загалу громадян ЄС та країн, які мають стратегічні цілі бути частиною європейської спільноти. У світлі нещодавніх міграційних криз, що торкнулися Європи, проблеми управління міграційними потоками стали актуальними для багатьох держав.

ЄС заснований на цінностях, дотримання яких є ключовим чинником для забезпечення миру, безпеки і підтримки прогресу у Європі та в світі. У цьому контексті питання міграції стають важливим елементом формування спільної європейської ідентичності та спільних цінностей. Нормативно-правова база ЄС у сфері міграції постійно розвивається та вдосконалюється з метою забезпечення ефективного регулювання міграційних процесів та захисту прав мігрантів.

Однак, незважаючи на спроби ЄС створити єдиний простір свободи, безпеки та правосуддя, виникають серйозні виклики, серед них - збільшення міграційних потоків, проблеми інтеграції мігрантів, внутрішні політичні розбіжності між країнами, щодо підходів до управління міграцією, тому для розуміння сутності та вирішення цих проблем важливо дослідити інституційний механізм ЄС у процесі регулювання міграційної кризи, звертаючи увагу на правову базу, інституційні процедури та практику взаємодії країн.

В рамках дослідження необхідно враховувати нормативно-правову базу, що лягла в основу формування цієї проблематики. Зазначення цих аспектів є необхідним для кращого розуміння принципів та механізмів, які лежать в основі регулювання міграційних процесів. Правовою основою регулювання міграційного процесу в ЄС є договір про функціонування, а саме стаття 79 та 80[1]. Ці статті надають компетенцію в сфері міграції, а також встановлюють

принципи та завдання, які керують міграційною політикою ЄС. Зокрема, єдиний ринок праці, солідарність між державами-членами та захист прав мігрантів є основними принципами, які визначають цю політику. Наступним важливим елементом міграційної механізму ЄС є Шенгенська угода, яка призвела до скасування прикордонного контролю на внутрішніх кордонах "шенгенських" держав[2]. Це дозволяє громадянам країн-членів Шенгенської зони вільно переміщуватися без паспортного контролю. Шенгенська угода регулює зону вільного простору, забезпечує безпеку та законність необхідних заходів. Ця угода, спочатку застосована до меншої кількості країн, врешті-решт, була включена до acquis в рамках основи Амстердамського договору[3]. Дублінський регламент є іншим ключовим нормативно-правовим актом у сфері міграційного законодавства ЄС, ця система визначає, яка країна відповідає за розгляд клопотання про надання притулку біженцям[4]. Заявка розглядається лише один раз у межах Дублінської зони, що гарантує справедливість та ефективність процедури надання притулку. Європейським пактом про імміграцію та надання притулку було внесено значні доповнення до системи міграційного законодавства ЄС[5]. Пакт закріпив підтримку залучення висококваліфікованих фахівців із третіх країн, боротьбу з нелегальною імміграцією та посилення заходів прикордонного контролю та координацію політики щодо надання притулку. Стокгольмська програма окреслила основні пріоритети ЄС у модернізації міграційного законодавства, зокрема, новий інтегрований підхід до прикордонного контролю на зовнішніх кордонах ЄС та посилення повноважень прикордонних служб ЄС[6].

Переходячи до інституційного механізму ЄС, необхідно зазначити його цілі, а саме: представляти та забезпечувати інтереси громадян країн – членів Європейського Союзу. Безумовно інституційна структура союзу суттєво впливає на процес розробки та реалізації прийнятих в Європейському Союзі рішень. Цей процес носить, як внутрішній так і зовнішньо політичний характер, тому в цьому і полягає необхідність дослідження. Європейський союз має в своєму розпорядженні інституційний механізм, який направлений на захист європейських цінностей, здійснення його цілей та охороняти інтереси громадян країн – членів союзу[7]. Згідно статті 13 Договору про Європейський Союз, основу функціонування ЄС складають відповідні інститути, а також мають відповідний вплив на формування, прийняття, реалізацію та дотримання міграційного законодавства ЄС[8].

Інституційний механізм ЄС має спеціалізовані інструменти, які дозволяють реалізовувати міграційну політику. До них відносяться Європейський фонд інтеграції мігрантів, Фонд повернення мігрантів, FRONTEX та Європейський фонд біженців.

Прийнята нормативно-правова база Європейського Союзу та інституційний механізм, створює систему, яка спрямована на забезпечення більш ефективного та координованого регулювання міграційних процесів, враховуючи принципи солідарності, законності та захисту прав мігрантів. Однак, сучасні виклики, зокрема, зростаюча кількість біженців та мігрантів, погіршення гуманітарної ситуації у деяких регіонах світу та збільшення міграційних тисків на кордонах ЄС, ставлять під сумнів ефективність існуючої системи. На цьому фоні виникає необхідність пошуку інноваційних шляхів та рішень у сфері міграційної політики. Основним із перерахованих інструментів реалізації міграційного законодавства ЄС є Європейське агентство з охорони зовнішніх кордонів країн-членів Європейського Союзу, що було створене ще у 2004 році для спрощення та координації оперативного співробітництва та підтримки прикордонного контролю. Посилення роботи агентства пов'язане з великою кількістю жертв серед біженців у Середземному морі, які намагаються за допомогою човнів дістатися до країн-членів ЄС з метою убезпечити своє життя та набути статусу біженця. Не можливо оминути Європейський Суд, виступаючи важливим інститутом ЄС, також відіграє велику роль у рамках міграційного питання, він стежить за дотриманням прав людини під час реалізації міграційної політики та розглядає справи щодо порушення законодавства ЄС.

У 2022 році Європейський Союз швидко реагував на міграційну кризу і продемонстрував справжню солідарність, підтримуючи людей, які потребують допомоги. Це включало безпосередню гуманітарну допомогу, екстрену допомогу в сфері цивільного захисту, підтримку на кордоні та надання захисту тим, хто рятується від збройного конфлікту. Для регулювання масового прибуття людей ЄС вперше у своїй історії ввів у дію Директиву про тимчасовий захист, яка встановлює нормативно-правові положення[9]. Також Європейська комісія швидко розпочала координацію з країнами ЄС для збору інформації про ситуацію на місцях та запобігання торгівлі людьми. Генеральний директорат з питань міграції і внутрішніх справ координує Платформу солідарності, яка об'єднує країни ЄС, міжнародних партнерів та агенції ЄС для забезпечення імплементації Директиви про тимчасовий захист. План ЄС із забезпечення готовності до міграції та кризових ситуацій було використано для збору важливої інформації, такої як прибуття біженців, для належного стимулювання заходів з врегулювання міграційних процесів.

Створена нормативно-правова база та інституційний механізм Європейського Союзу відповідають сучасним викликам, демонструючи ефективність і здатність витримувати тиск. Однак, як будь-який механізм, потребує постійного вдосконалення та адаптації до нових реалій. Реформування міграційного законодавства та пошук балансу між національними інтересами

кожної країни стають *petra scandali*. Тому важливо забезпечити взаєморозуміння та співпрацю між країнами-членами для вирішення загальних викликів у сфері міграції, зберігаючи при цьому національну самостійність у прийнятті рішень. У зв'язку з цим, подальші наукові дослідження є критично важливими для розуміння, аналізу та вирішення проблематики. Тільки шляхом постійного вдосконалення та розширення наших знань ми зможемо забезпечити стабільність та гуманітарний підхід у вирішенні міграційних питань.

Література

1. Treaty on the Functioning of the European Union. URL: <https://eur-lex.europa.eu/EN/legal-content/summary/treaty-on-the-functioning-of-the-european-union.html>
2. Schengen Agreement and Convention. URL: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=LEGISSUM:schengen_agreement
3. Чайковський Ю. Харитонов Р. Формування міграційної політики європейського союзу та її зв'язок з політикою безпеки. *University Scientific Notes*. 2021 р. с. 138 – 152. URL: <https://scholar.archive.org/work/wnkte3dpinci3ghqeajy5tw2mq>
4. Regulation (EU) No 604/2013 of the European Parliament and of the Council. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:02013R0604-20130629>
5. New Pact on Migration and Asylum. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=CELEX:52020DC0609>
6. The Stockholm programme — an open and secure europe serving and protecting citizens. URL: <https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2010:115:0001:0038:en:PDF>
7. Гребенюк Д. О. Місце і роль європейського парламенту в інституційній системі європейського союзу. *Юридичний науковий електронний журнал*. № 7 с. 465 - 467. 2022 р. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2022-7/112>
8. Consolidated version of the treaty on European Union. https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:2bf140bf-a3f8-4ab2-b506-fd71826e6da6.0023.02/DOC_1&format=PDF
9. Directive 2001/55/EC. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32001L0055&qid=1648223587338>